

ring van  
sidders  
elgiseu  
er een  
  
maal ter  
sichten  
anschen  
en, alsof  
ding der  
en toch,  
ok onze  
stuk ge-  
ing der  
as met  
anschen  
verstaan  
die van  
  
Comité,  
houding  
verband  
Gerefor-  
n leden  
ok van  
en. De  
ook in  
stelling  
r inlan-  
Nu de  
aanlei-  
s deren  
  
ok onze  
n nood  
  
oestand  
le peil  
e helft  
in 50%  
eder in  
en en  
n, met  
salaris  
  
e open-  
en en  
hooger  
aanneer  
komt,  
dat de  
st, toch  
verke-  
  
onder-  
ng be-  
aar de  
al ge-  
st van  
als van  
n offer  
rgelen,  
Het is  
s aan  
bloot  
  
genen,  
niet  
genen,  
onden  
dezer  
sooren  
arg te  
orden.  
en be-  
terwijs  
Vooral  
stregel  
chool-  
ht ter  
hoort,  
k aan  
Niet  
hun  
mend  
us ge-  
  
dempt  
e aan  
m ge-  
ont-  
r hun  
aan-  
eeren.  
chool-  
ver-  
e we  
waar-  
  
weer  
ehou-  
lende  
dies  
nabij  
we  
r het  
n en  
ndere  
ben,  
spre-  
hoe  
onze  
ken-  
vast-  
blijke  
als:  
e de  
en en  
—  
sties  
Lei-  
even  
be-  
ounc  
ciale

geval, maakt dan allicht den indruk van min of meer partijdig te wezen. Had men een vaste regeling, dan kon de Kerkeraad daarheen verwijzen en zou elke schijn van partijdigheid vermeden worden.

Nu behoort de verkiezing niet op alle plaatsen gelijk toe te gaan; in een stad zal er een andere regeling noodig wezen dan in een klein dorp; bovendien laat onze Kerkenorde aan den Kerkeraad groote vrijheid, om naar gelegenheid van tijd en plaats de verkiezing te regelen, en behoort hierbij ook rekening te worden gehouden met hetgeen in zulk een plaatselijke Kerk dusver als gebruik gold. Op de ene plaats heeft men de zoogenaamde grootslijst, op de andere stelt de Kerkeraad zelf rechtstreeks, zonder de gemeente te hooren, het dubbel getal, waaruit de ouderlingen en diakenen verkozen zullen worden, vast, terwijl weer elders de Kerkeraad geen dubbel getal formeert, waaruit de gemeente kiezen kan, maar een enkel getal, dat ter approbatie aan de gemeente wordt voorgesteld. Een uniforme regeling voor heel het land behoort er dan ook niet te wezen. Ze bestond niet in de dagen onzer Vaders, zooals genoogzaam uit Voetius' Politica Ecclesiastica blijkt, en het zou ook niet wenschelijk zijn haar thans in te voeren. Mits men zich houdt binnen de grenzen, door de Kerkenorde getrokken, kan iedere Kerkeraad hier vrij te werk gaan. Ook het leven der Kerk moet niet te veel in een keurslijf worden geresen.

Toch zou het niet kwaad wezen, wanneer aan de Kerkeraden niet als voorschift, waaraan ze gebonden zijn, maar als leidraad of als model een regeling, hoe de verkiezing bij haar kan ingericht worden, gegeven werd. De heeren De Moor en Renkema hebben dan ook in hunne uitgave van de Kerkenorde met de daarbij gevoegde bepalingen van onze Generale Synodes zulk een model-reglement voor de verkiezing opgenomen, en hoewel ze in de nieuwe uitgave, alles wat niet-officieel was, weggelaten hebben, bleef deze concept-regeling toch bewaard; alleen werd er naar aanleiding van een critiek onzerzijds een kleine wijziging in aangebracht. Intusschen is, juist nu in de nieuwe uitgave al het niet-officiele weggelaten is, het gevaar nog grooter geworden, dat de Kerkeraden meenen, dat deze concept-regeling, onder de officieele stukken opgenomen, als een regeling op Synodaal gezag vastgesteld is te beschouwen. Telkens blijkt ons dan ook, hoe bij verschillen over de rechte wijze van verkiezing men naar deze concept-regeling verwijst, alsof zij voor onze Kerken gezag had en men daaraan zich te houden heeft. Natuurlijk is hier geen sprake van. Bedoelde concept-regeling heeft geen het minste officieel gezag; ze is door geen Synode of Classis ontworpen; we weten zelfs niet eens, of zij door een Kerkeraad van een onzer groote stadskerken is vastgesteld en zoo in deze uitgave haar plaats heeft gekregen, dan wel door de uitgever van dit boekje is ontworpen. En wat het semi-officieel gezag betreft, dat deze concept-regeling desnietteminstaande verkregen heeft, zoo is dit te meer te betreuren, omdat deze concept-regeling verre van volledig is, daar verschillende zeer belangrijke punten hier niet geregeld zijn (zoo bijv. wie als stemgerechtigde leden zijn te beschouwen), zij voorts niet genoegzaam rekening houdt met hetgeen in onze Kerkenorde is bepaald (zoo bijv. wordt geheel gewogen over het formieren van een zoogenaamde grootslijst) en de uitdrukkingen niet overal even gelukkig zijn gekozen. Zoo is bijv. Art. 1 dezer concept-regeling: «De ouderlingen en diakenen zullen overeenkomstig Art. 22 en 24 der Kerkenorde door het oordeel der Kerkenorde en der Diakenen verkozen worden, d.w.z. met medewerking der gemeenten», niet juist. Er had natuurlijk moeten staan: en wel met medewerking der gemeente. Zoo zouden we nog op tal van redactiefouten kunnen wijzen. Het is daarom wel noodig, dat eens een grondige revisie van dit concept-reglement ondernomen wordt en een betere regeling als concept of model aan onze Kerkeraden wordt aangeboden.

Dr. H. H. K.

#### Kootwicks Scholen

In hartelijken dank ontvangen van N. N. te Nijkerk f 5.—, van den heer H. de H. te Kampen f 5.—, van den heer P. T. He. te Marken f 2.50, van den heer Van Aller te Utrecht van B. en H. f 2.—.

Da. J. H. HOUTZAGERS, Voorzitter.

#### Leestafel.

1. K. WIELEMAKER, BERNOFT, LERBOEK DER BIJBELSCHE OUDHEIDKUNDE. Tweede druk. Oosterbaan en Le Comte-Goos. De eerste druk van dit boekje was een nieuwe bewerking van BRUKER'S BIJBELSCHE ARCHEOLOGIE, met welke bewerking de heer WIELEMAKER, Hoofd der Christelijke School te Broomkerke, zich, op verzoek van de uitgever, OOSTERBAAN EN LE COMTE, belastte. WIELEMAKER meende dan dat zeker niet ten onrechte, zijn taak zou te moeten verrichten, dat het boekje de meer rekening bleef met de eischen van het NA-EXAMEN en meer op de hoogte van den tijd werd gebracht.

Dit is hem dan ook gelukt. Door het Aardrijkskundig goddelijke weg te laten, kreeg hij ruimte voor meer breeder behandeling dan BRUKER had en voorkwam daardoor al te groote uitvoerigheid. Overigens behield hij de indeling, die na wijlen BRUKER in zijn BIJBELSCHE ARCHEOLOGIE had gegeven en sloot zich overigens bij dit boekje zooveel mogelijk aan.

Deze nieuwe bewerking door WIELEMAKER bepaaldelijk ingericht voor het NA-EXAMEN, wat BRUKER'S boekje niet zozeer was, en bestemd voor weekelingen van het 3e en 4e leerjaar, terwijl het ook bij een mondelingen of schriftelijken cursus dienst kan doen, is en wordt nog met veel succes gebruikt. De Zeeuwse firma,

overtuigd, dat thans aan een herdruk behoefte was, heeft den heer WIELEMAKER nogmaals verzoekt haar zijn hulp te verlenen.

En zoo verscheen dan onlangs een herdruk, die, doordat de auteur ook van de hem gemaakte opmerkingen, in zooverre zij hem juist voorkwamen, dankbaar gebruik heeft gemaakt en er ook een lijst van werken, die bij studie en onderwijs in Bijbelsche oudheidkunde kunnen dienen aan toevoegde, — zeker een nieuwe, een tweede druk mag het heeten.

Voor de Bijbelsche Geographie verwijst de schrijver naar een ander door hem bewerkt leerboekje.

Het BEKNOPT LERBOEK DER BIJBELSCHE OUDHEIDKUNDE is, ook in tweede druk, verdeeld in:

A. De mensch in zijn betrekking tot God, B. in zijn betrekking tot den naaste en C. in zijn betrekking tot de natuur. In een Aangangsel wordt gehandeld over: 1. Jaar bij oud-Israel, in Palestina.

Ook in deze nieuwe druk zal het werkje, waarvan blijkbaar heel wat voorstudie is beslist en tal van grotere werken zijn geraadpleegd, zeker zijn weg vinden.

2. IS. VOGELS S. J. ZIELKUNDE II. Tweede druk. C. L. van Langenhuyzen (B. F. M. Mensing) Amsterdam—Rotterdam—Ambo MCMXVI. Wij ontvingen dit tweede stuk dezer PSYCHOLOGIE onlangs ter bespreking. PROF. VOGELS, die doceert aan het Seminarie te OUDENBOSCH, is bekend door zijn velelele geschriften over vraagstukken der Zielkunde op den grondslag der Scholastiek, bepaaldelijk der Thomistische beginselen. Met de bedoeling «eener praktische weerlegging van het verrijt, reeds sinds jaar en dag, en niet het minst den laatste tijd, door de bestriders der Scholastiek wisselgeerde tegen hare Zielkunde ingebrachte, het verwijt namelijk der door haar voorgestane vermogens-theorie», gaf hij later een volledige Psychologie.

Daarvan beleeft de 1e stuk reeds een derden en het 2e een tweeden druk. Zoals men weet werd in de oudere psychologie, van «vermogens» en wel van twee: het ken- en begeer-vermogen, gesproken, terwijl eerst veel later door TERTENS in 1895 daar een derde: het «gevoels-vermogen» tusschen werd gevoegd en waarbij dan, evenals reeds vroeger bij het ken- en begeer-vermogen, ook bij het gevoels-vermogen, een hooger en lager werd onderscheiden. Vooral doordat KANT deze «vermogens»-leer van TERTENS overnam werd zij een onderscheiding in de gangbare, niet-Scholastieke Psychologie.

Maar, door en sedert HEERHART in 1861 vond, heel de «vermogens»-psychologie bestrijding. Bij den innigen samenhang tusschen de Scholastiek en Aristoteles is ook de leer der «Zielsvermogens» onlosbar aan ARISTOTELES en hangt samen met die van potentia en actus of vermogen en werking. Zoo werd dan ook door onze oude Gereformeerde dogmatici en moralisten, voor zoover zij aan zielkunde deden, bij hun volgen van ARISTOTELES, men denke hier b.v. aan onzen VERTIUS, de leer der twee vermogens, kennen en begeeren, elk met zijn hooger en lager, overgenomen.

Nu behoort men zeker nog geen HEERHARTIAAN te zijn om tegen de vermogens-psychologie te bezwaar, te hebben. Men kan er, om iets te noemen, het bezwaar tegen hebben, dat de eenheid van het Ik, als het subject waarvan de zielge werken uitgaan, er niet voldoende tot haar recht bij komt. Dan, hoe dit zij, de Scholastieke psychologie, die ook in haar metaphysisch deel, ook voor ons Gereformeerde niet te verwaarlozen beginselen bevat, staat of valt zeker niet, zooals PROF. VOGELS opmerkt, met het aannemen of niet aannemen der «Zielsvermogens». Anderzijds moet worden toegestemd, dat waar men onder meer, om de hierboven genoemde reden, liever van het kennend-willend- en ook voelend- Ik, dan van een kennis- en gevoelsvermogen spreekt, — welke laatste term bij nadere beining, wegens de passiviteit van het «gevoel» echter een nieuwe moeilijkheid oplevert — er toch een woord dient gevonden om uitdrukken het verschijnsel tusschen b.v. het kunnen willen en de wijsgering.

VOGELS nu wijst er op dat de nieuwere psychologen in het vinden van dit woord niet zijn geslaagd, ook niet wanneer zij, om niet te gebruiken het woord «vermogen», van «kracht», «eigenschap» of, gelijk veelal, van «dispositie» spreken en wel doordat onder dien term «telkens en telkens toch weer binnensluit vermogen».

Dan, de ZIELKUNDE van PROF. VOGELS is niet alleen lezenswaardig wegens haar «uiterlijke» van het verrijt door de bestriders der Scholastieke wijsbegeerte tegen hare Zielkunde ingebrachte, in betrekking tot de daarin voorgestane vermogens-theorie, maar ook lezenswaardig omdat zij een klaar en duidelijk overzicht geeft van de Scholastieke, bepaaldelijk Thomistische Psychologie.

En hier is meer. Gelijk de Neo-Thomistische geleerden over het geheel, zoo is ook PROF. VOGELS allernist vreemdeling op het gebied der nieuwere literatuur van zijn studievak en wat daarmee in verband staat. Wat dit laatste betreft, mag ik om iets te noemen, wijzen op zijn bestrijding van de EVOLUTIE-THEORIE in het 2e hoofdstuk van ZIELKUNDE II. En voor het eerste op zijn telkens bespreken en dan critisch, van beschouwingen en vondsten der voornaamste Zielkundigen ook van onzen tijd.

Om al deze redenen kan ik de lezing en bestudeering van VOGELS' ZIELKUNDE aan mijn studie maken van dit vak met zijn vele vraagstukken, ten zwaarste aanbevelen.

3. CHRISTELIJKE VROUWENLEVEN. Uitgever E. J. Bosch (Jbn. — Nijverdal). Het Decemhernummer van dit MAANDBLAD opent met een mediatie van JOHANNA RIJCKHOFF over Psalm 19: 15 «des harten diepste grond». MEYVOUD DIERENHOF levert er de Kroniek en ANTONIA MARGARETHA bespreekt er, onder OPVOEDING, met de zaakkenis ener Moeder, BABY, VAN FRIEDR. V. D. BORCH VAN VERWOLDE het Slotartikel: EEN ZWITSERSCHE OPVOEDKUNDE UIT DE 19e EEUW (Mevrouw Necker) en evenzo geeft zij een Slotartikel over LITTERATUUR EN LEVEN (Prinses' Handboek van de Ned. Letterk. Geschiedenis). Mevrouw HAVELAAR-VAN DECK CALEKON geeft er onder MAATSCHAPPELIJK WERK een, ook door haar memoreeren van zelf waargenomen toestand in CHINA, interessant stuk over TOCHT. MEJ. A. V. D. FLIEK verhoort er haar RUSSISCHE VORSTINNES en MEYVOUD VAN HOOGHSTRATEN — SCHONHOF correspondeert er met haar «Lieve Anne Marië» over BINNEN- EN BUITENLANDSCHE BLADEN. Op het einde Boekbespreking en Correspondentie.

De dames mogen met dit DECEMBER-NR. op haar één-jarige met voldoening terugzien. Ik kan mij niet anders denken, dan dat er op de phycie der Nederlandsche vrouwen van deze periodelek zulk een bekoring uitgaat, dat zij er gaarne de kennismaking mee zullen voortzetten en haar bij verwanten en vrienden al meer zullen introducereen.

## Officieele Berichten.

### Vrije Universiteit.

Men schrijft ons:

Het is verassend te zien, hoe steeds de actie voor de Vrije Universiteit toeneemt; en verblijd tevens dat, waar de actie begonnen wordt, het succes is verzekerd.

In Steenwijk, waar sedert jaren het getal stationair bleef, is reeds bij de eerste proef vooruitgang verkregen, en zal op deze plaats spoedig het aantal begunstigers zijn verdubbeld.

Dat kan gemakkelijk. In het veel kleiner Ambt-Vollenhove waar volgens het handboekje 295 personen tot het Avondmaal zijn toegelaten, zijn 70 contribuanten; en onder Steenwijk, waar 476 in dat voorrecht deelen, komen in het verslag niet meer dan 28 namen voor.

Ook het Studenten Studiefonds trekt meer en meer de aandacht. Gevraagd werd wat het onderscheid is tusschen het Studiefonds en het Studenten Studiefonds.

Het Studiefonds is bij de oprichting der vereniging ingesteld, en de kas waaruit sommige Studenten steun voor studiekosten ontvingen, het Studenten Studiefonds, werd opgericht door H.H. oud-studenten, zoowel door hen die nooit van het Studiefonds eenigen steun ontvingen, als door degenen die den steun destijds ontvingen, nog in dankbare herinnering houden.

Het doel van het Studenten Studiefonds is geen ander dan het studiefonds te steunen. Alle gelden door tusschenkomst van H.H. Studenten ontvingen, worden, *à forfait* bij den penningmeester der vereniging gestort, en eens per jaar beaalt het Bestuur van het Studenten Studiefonds, hoe groot het bedrag is dat aan het Studiefonds kan worden afgedragen.

In 1915, het jaar van oprichting, werd f1000, in 1916 f1200 in het Studiefonds gestort, terwijl in 1917 het bestuur over plm. f2000 zal kunnen beschikken.

Deze vooruitgang is vooral te danken aan de hulp, door de dames bewezen. In tal van plaatsen worden door een of meer H.H. oud-studenten hulpverenigingen opgericht. Enige dames treden als bestuurders van deze hulpvereniging op en verdeelen het werk onder de overige leden. Ieder der leden heeft een zeker aantal personen, bij wie week, per maand of per kwartaal over een klein bedrag der contributie wordt beschikt, en deze kleinste vormen nu reeds een bedrag van ruim f2000 per jaar. Let men er nu op, dat het aantal hulpverenigingen nog verhoorderd kan worden, dan is de verwachting zeker niet te hoog gespannen, indien spoedig op de gehele som voor het studiefonds, f5000 à f6000 per jaar, kan worden gerekend.

### Z. S.

De classis Gouda heeft in hare vergadering van 10 Dec. 1917 den Eerw. heer J. J. van der Wolf te Gouda praeparatoir onderzocht en hem met algemeene stemmen beroepbaar gesteld in de Gereformeerde kerken.

Uit naam der classis,

P. ROOS, scriba.

Lekkerkerk, 10 Dec. 1917.

### Z. S.

De kerkeraad van de Gereformeerde kerk B. te Bunschoten en Spakenburg herinnert collectanten aan zijn besluit, dat geen aanvragen kunnen worden toegestaan, welke niet minstens zes weken te voren officieel bij den kerkeraad worden ingezonden.

Namens den kerkeraad voornoemd:

J. C. AALDIERS, praesid.

K. V. TWILLET, scriba.

Kort verslag van de vergadering der classis Dordrecht op Donderdag 8 November 1917.

Artikel 1. De vergadering wordt op gebruikelijke wijze door Da. v. Rennes geopend. De credentie-brieven worden nagezien. De kerk van Brussel is door de omstandigheden afwezig. De kerk van Antwerpen zond één afgevaardigde zonder lastbriel. Hem wordt keurzaam verleend. Siedrecht zond een secundus afgevaardigde. Redenen gehoord, wordt hem zitting verleend.

Artikel 2. Het moderamen wordt als volgt geconstitueerd: Da. G. M. van Rennes, praesid. Da. W. W. Meynen, scriba. Da. G. R. Kuiper, assessor.

Artikel 3. De notulen der vorige vergadering worden gelezen en goedgekeurd.

Artikel 4. Ingekomen stukken: 1. een schrijven van Provinciale Deputaten voor Art. 13, houdende bericht dat de bijdrage der classis Dordrecht met f15. per kwartaal zal moeten worden verhoogd. Voor kennisgeving aangenomen.

2. Berocpabrief en acten van losmaking van Da. A. Schippers te Doesburg, beroepen bij de kerk van Siedrecht, worden in orde bevonden. 3. Schrijven van br. C. de B. van Z., om advies in verband met een door de vorige classis verdrag aangenomen broeder gericht schrijven. Aan deputaten ad examina wordt opgedragen met genoemden broeder een samenspreking te houden.

Artikel 5. Rapport wordt uitgebracht door Da. Kuiper omtrent de toezegging voor een waarborgfonds voor den arbeid onder de Belgische geïnterneerden. Quastor van dit fonds is Da. G. M. van Rennes. De aanwezige kerken zeggen hun bijdrage toe.

Artikel 6. In plaats van de hrs. H. J. te Bovelst en A. den Boer worden wegens ongunstige reisverbinding de hrs. Blacière van Zwijndrecht en Kastelein van Dordrecht aangewezen om de kasboeken van Da. de Jonge na te zien. Ze zullen in Februari D. V. rapporteeren.

Artikel 7. Rapporten consulenten leveren geen bespreking op. Da. J. P. Visser van Nieuw-Lekkerland wordt welkom geheeten. De kerk van Siedrecht wordt met de vervulling harer vacature geluk gewenst. De nog vacante kerk van Hendrik-Ido-Ambacht wordt gunstige afloop van haar uitgebrachte roeping toegewenst.

Artikel 8. Er wordt bij de kerken rondvraag gedaan of overeenkomstig verzoek der Generale Synode inderdaad minstens 12 pCt. draagtoelag aan 't predikantstruement is toegevoegd. Enkele kerken doen verblijdende mededeelingen. Andere kerken worden opgewekt aan deze zaak nog nader de aandacht te wijden.

Artikel 9. Een voorstel van de kerk van Siedrecht om wegens duurte der levynmiddeelen het middagmaal op de classisale vergaderingen af te schaffen, wordt met meerderheid van stemmen verworpen.

Artikel 10. Een instructie van de kerk van 't Gravendijk inzake voorziening in den predikdienst onder de militairen wordt na korte bespreking door genoemde kerk voorloopig teruggenomen.

Artikel 11. De vacante kerk van Hendrik-Ido-Ambacht zal in de eerstvolgende maanden in den predikdienst worden bijgestaan door D. D. Gossinga, De Jonge en Kuiper.

Artikel 12. Onderzoek naar art. 41 D. K. O. levert geen bespreking op. De kerk van Brussel laat door den afgevaardigde van Antwerpen vragen, dat voortaan berichten van de te houden classisale vergadering minstens vijf weken tevoren aan de kerken van Antwerpen en Brussel worden verzonden ter verkrijging van benodigde passies.

Artikel 13. Da. Kuiper doet voorlezing van het bedrag der collecten voor de Theol. Fac. der V. U. en voor de Theol. School, in de afgelopen maanden in de kerken der classe gehouden.

Op de volgende vergadering zal worden geind de collecte voor het Prov. Weeshuis te Middel-harnis.

Artikel 14. Roepende kerk is Siedrecht. Datum van vergadering: de eerste Donderdag in Februari. Praeses: Da. J. P. Visser.

Namens de Classe,

G. R. KUYPER, Assessor.

Alblasserdam, 9 Nov. 1917.

## Buitenland.

Engeland. Gods naam niet genoemd.

In een Christelijk blad wordt er over geklaagd, dat de Engelsche ministers, wanneer zij tot de natie spreken, slechts weinig meer doen dan de gemeen-plaatsen herhalen die gezegd worden omtrent ieders plicht, en verklaren, dat de oorlog reeds gewonnen is; dat Duitschland, wat zijn inwendigen toestand aangaat, in een wanhopigen staat verkeert, en dat het alleen een kwestie van tijd is vóór het op zijn knieën ligt, smekend om een genadigen vrede. Maar de Engelsche natie, zoo beoogt bedoeld blad, is niet geneigd de stem van deze mooipraters (chamers) te gelooven, als zouden zij de gehele waarheid spreken. Het wordt diep gevoeld dat wat de regering door haar voornaamste woordvoers gedurig herhaalt, onbevredigend is. Vooral het Christenvolk is daarvan overtuigd, want het beseft dat de overwinning moet uitslijpen zoo lang God niet erkend wordt, al is men ook overtuigd van de rechtvaardigheid der zaak waarvoor gestreden wordt.

In het begin van Nov. werd te Londen in Albert Hall een vergadering gehouden, waar Englands eerste minister Lloyd George een woord zou spreken om Engeland een hart onder den riem te steken. Op het platform waren de leiders van alle klassen van den staat vertegenwoordigd, hoofden der groote bankinstellingen, directoren van industriële ondernemingen, hoofden van de verschillende departementen en de voornaamste mannen van de Kerk. Sommigen hadden gehoopt, dat nu de eerste minister een woord zou spreken waarin zijn vertrouwen op God uitkwam en waarin hij aandrang op een vernieuwd verbond met den Heere, als het eenige middel waardoor de natie kon gesterkt worden in het volbrengen van haar groote taak. Maar hierin kwan men be- drogen uit. De premier sprak goede woorden. Hij waarschuwde voor het gevaar om op goed geluk af, pogingen in het werk te stellen, enkel om uit de ongelijkheid te geraken waarin men zich bevond. Hij wees er op, hoe vele Staten zich tegen Duitschland hadden gekoerd, waardoor Engeland's positie zedelijk gesterkt werd. Hij zeide alles wat een man zeggen kon, die zich voortgenomen had den naam van God niet te noemen. Het is goed en wel dat de eerste minister ons komt vertellen, dat wij den atlas moeten ter hand nemen tot onze bemoei- ging. Maar zou het niet beter geweest zijn en ooneindig meer uitgewerkt hebben als hij Groot-Brittannië had toegevoegd, terug te keeren tot den Bijbel? Een vermaning om onse tanden te scherpen is een armzalig middel voor een volk, dat nog steeds aarzelt zijn hart te onderzoeken. Er is iets dat ons dringender noodiger is dan het eerste onder de oogen te zien; het is de noodzakelijkheid om zich den Allerhoogste voor oogen te stellen. Welk een schoone gelegenheid heeft de eerste minister laten voorbijgaan om onze volken in Engeland en over de zee den eenigen weg tot de overwinning te wijzen!

Als hij zich gewend had tot den Aartsbisschop van Canterbury, die naast hem zat, met de vraag om in de groote, de gehele natie vertegenwoordigende, vergadering te bidden, dat God zich krachtig zou openbaren aan hen, wier harten nog tot Hem geneigd zijn, al weken zij in huize wegens van Hem af, dan zou hij een zedelijke bezieling aan de natie gegeven hebben, die zich in den versten uithoek had laten gevoelen. Maar dit deed hij niet, en daardoor werd de dageraad van het gouden uur, waar allen reikhalzend naar uitzien, verschoven.

Op deze manier schrijft een blad waarvan de redactie overtuigd is, dat Engeland voor de gerechtigheid strijdt en de partij opnam van de verdrukte kleine volken, en dat in het Deutsche militarisme den vijand ziet, die ten onder moet gebracht worden.

### Gemengd Nieuws.

Toenemend drankmisbruik in Duitschland. Er wordt over geklaagd, dat tengevolge van grotere verdiensten en de buitengewone omstandigheden door den oorlog, het misbruik van alcoholische dranken bij vrouwen en kinderen sterk toegenomen is. Dit blijkt uit een bericht omtrent den arbeid van een groot aantal Deutsche asylen voor drankmisbruiken over 1916.

In 68 asylen — nog geen derde deel van de in Duitschland bestaande asylen voor drankmisbruiken — werden niet minder dan 224 nieuwe gevallen van vrouwen behandeld. Als men bedenkt dat aan drank verslaafde vrouwen slechts ten deele in de asylen opgenomen worden, kan men besleffen hoe zeer het kwaad reeds voortkankerde.

Kerk en toneel in Duitschland. Als een «Zeitbilde» kan de volgende mededeeling der Leipz. Nieuwst. Nachrichten aangemerkt worden. «Kerk en toneel.» Op de ambtelijke conferentie der predikanten van Leipzig-Stadt die op 9 Oct. onder leiding van Oberkirchenrat Cordes vergaderde, werd ook het onderwerp «Kerk en toneel» behandeld. De predikant Dr. K. Schöder van de Thomaskerk, bevestigde dat Kerk en toneel, ieder op hun manier, daartoe geroepen zijn om te dienen tot geestelijke en zielkundige verheffing. Hij besprak voorts hoe kerk en toneel het volk moeten opvoeden. In aansluiting daarmede sprak de opper-regisseur Windt over de innerlijke waarde van het toneelspel, er op wijzend, dat kerkelijke kringen tot het vormen van een goeden smaak zooveel kunnen doen. Hij begroette het met vreugde dat de Kerk voor haar deel er op uit was een waarlijk artistieke ontwikkeling van het toneel te bevorderen. In een slotwoord meende Oberkirchenrat Cordes dat het de plicht der volkerker was zich met het Toneel in te laten, en sprak de hoop uit «dat het gesprokene ook een goed praktisch gevolg hebben zou.» Hij meende natuurlijk dat men meer dan te voren naar de komedie zou gaan!

Billy Sunday. In De Waicher, organ der Chr. Geref. Kerk van N.-Amerika, lezen wij, dat Billy Sunday, de bekende Evangelist, tot een «anderen

staat des levens» schijnt te willen overgaan; d.w.z. dat hij met Evangeliseringen is opgehouden. Althans hij telegrafeerde aan den finantieelen secretaris, dat hij al zijn kracht en energie zou wijden om de Liberty Loan (de vrijheidslening) tot een succes te maken. Hij wil dus propaganda maken voor het slagen der lening, welke den oorlog moet mogelijk maken die de vrijheid der volken zal be- werken!

Ook is er sprake van geweest hem te zenden als Evangelist onder de soldaten van het West-elijk front.

Jerusalem. Nu Jerusalem in de macht der Engelsen viel, krijgt een schijven van den heer Balfour, Staatssecretaris voor Britse landeche. Z. ken, aan Lord Rothschild betrekken. De heer Balfour gaf daarbij namens het Engelsche Ministerie de volgen- de sympathie-betuiging voor het Joodsche Zionisme: «Isther Majesteits regering ziet met welgevallen de vestiging van een nationaal te huis voor het Joodsche volk in Palestina, en wil alle krachten inspannen om dese zaak tot een goed eind te brengen, terwijl zij ook wil verklaren, dat niets zal worden gedaan dat de burgerlijke en godsdienstige rechten van niet-Joodsche gemeenschappen, of de rechten en den politieke staat die Joden in een ander land bezitten, kan benadeelen».

De verwachting van het Methodisme in Amerika. De Free Methodist van Chicago verklaart: «het Theologisch streven van het officiële Methodisme van den tegenwoordigen tijd is er op uit, om de kracht van de zonde gering te achten, de menscheit te vergoddelijken en de Godheid te vermenschelijken.» Hetzelfde orgaan haalt met instemming een uitspraak aan waarin een schrijver het moderne streven in de religie karakteriseert: «Het neemt de Godheid weg uit den Christus, de Inspira- tie uit de openbaring, het bloed uit de ver- eeniging, het gif uit de zonde, het vuur uit de hel, het bovennatuurlijke uit de religie, de plaats uit den hemel, den Schepper uit den schepping».

WINCKEL.

## Voor Kinderen.

### AAN VRAGERS.

Een getrouw lezer zou gaarne zien, dat een kleine toelichting werd gegeven op een drietal punten die hij noemt. We willen dit gaarne doen. Het kan nog juist voor het jaar sluit omdat de toelichting die gevraagd wordt, maar klein is.

Onze lezer dan vraagt allereerst waartoe de leestekens dienen, of er vaste regels voor zijn en of men die tekens niet misken kan.

Het antwoord luidt, dat die tekens dienen ter verduidelijking. Een boek zonder punten of komma's zou onleesbaar zijn. Vaste regels voor het gebruik bestaan er heel weinig, b.v. dat na een rekestreke vraag een vraagteken komt. De ene schrijver gebruikt veel meer komma's dan de andere. Dat hangt er van af, of hij het duidelijk genoeg vindt.

Of wij de leestekens niet weg kunnen laten? Zeker, maar het zou lastige gevolgen hebben. Tot bewijs geef ik hier eenige volzinnen zonder leestekens. De lezers moeten nu maar eens zien wat zij van die zinnetjes maken.

Tot arbeid niet tot ledigheid

Zijt gij o mensch op aarde

Laurens Koster niet Guttenberg heeft de boekdrukkunst uitgevonden

Een boer had een varken en de moeder van den boer was ook de vader van het varken

In dezen tuin zagen wij wilde dieren en andere visschen en vogelen

Als bijzonderheid dient nog, dat de eerste en de tweede volzin, al naar men de tekens plaatst, een geheel andere betekenis krijgt.

De tweede vraag luidt: Wat is een Calen- bourg?

Dit is de Fransche naam voor wat in onze taal een woordenboek heet. Men gebruikt daartoe een woord betwisk zich er voor leent, in verschillende betekenissen, waardoor zeer sonderlinge volzinnen ontstaan. Gewoonlijk worden de Calenbourgs gesteld in den vorm van vraag en antwoord. Een paar voorbeelden zijn misschien het best ter verduidelijking.

Vraag: Waarom zijn de inwoners der hoofd- stad van Oostenrijk diep te beklagen?

Antw. Omdat zij altijd zitten te weenen (Weenen).

Vraag: Waaruit blijkt dat de Javanen een toeschietelijk volk zijn?

Antw. Daaruit dat zij allen met «ja» begin- nen (Javanen).

Vraag: Wat heeft de arm voor op andere lichaamsdeelen?

Antw. Dat hij bij de hand is (bijdehand).

De derde vraag betreft de zoogenaamde Sophismen.

In onze taal luidt dit Grieksche woord «arg- reden». Men verstaat daaronder een rede- neering of betoog dat van een valsche stelling uitgaat, of tot een valsche slotsom komt. In het oude Griekenland had men redenaars, die in zulk redeneeringen broeder knap waren, en schijnbaar wel alles konden bewijzen, zoodat wit, zwart werd.

Overbekend is de drogredne, die moet bewij- zen dat een kat drie staarten heeft. We zullen die hier dus niet vermelden.

Enige andere volgen.

Bewijs dat een ledige flesch gelijk is aan een volle f4 ledige flesch = 1/4 volle flesch.

We vermengvaldigen elk der beide leden van deze vergelijking met 2, wat geoorloofd is. Dan is 1 geheel ledige flesch = 1 geheel volle flesch. Want 1/4 x 2 = 1.

Wat ik niet verloren heb, heb ik nog.

Ken gouden potloodpen heb ik niet [verloren].

Dus een gouden potloodpen heb ik nog.

Waar het geregend heeft is het nat.

Hier is het nat</